

מראה מקומות, שיעור מאת הג"ר מאיר קפלן שליט"א

שקלים י: - בענין פרוכות של המקדש

1. גמ' שקלים פרק ד' הלכה ב':, וז"ל, "מתני' פרה ושעיר המשתלח ולשון של זהורית באין מתרומת הלשכה כבש פרה וכבש שעיר המשתלח ולשון שבין קרניו ואמת המים וחומת העיר ומגדלותיה וכל צרכי העין באין משירי הלשכה אבא שאול אומר כבש פרה כהנים גדולים עושין משל עצמן מותר שירי לשכה מה היו עושין בהן לוקחין בהן יינות שמנים וסלתות והשכר להקדש דברי רבי ישמעאל רבי עקיבה אומר אין משתכרין בשל הקדש אף לא משל עניים מותר התרומה מה היו עושין בה רקועי זהב ציפוי לבית קודש הקדשים רבי ישמעאל אומר מותר הפירות קיץ המזבח מותר תרומה לכלי שרת רבי עקיבה אומר מותר תרומה לקיץ המזבח מותר נסכים לכלי שרת רבי חנינה סגן הכהנים אומר מותר נסכים קיץ המזבח מותר התרומה לכלי שרת זה וזה לא היו מודים בפירות."

וגמרא שם, וז"ל, "שמואל אמר נשים האורגות בפרוכת נוטלין שכרן מתרומת הלשכה רב חונה אמר מתרומת בדק הבית מה פליג שמואל עבד ליה כקרבן רב חונה עבד ליה כבניין אמר רבי חזקיה תנא ר' יהודה גרוגרות נדנדות הקטרת וכל קרבנות הציבור באין מתרומת הלשכה מזבח הזהב וכל כלי שרת באין ממותר נסכים מזבח העולה וההיכל והעזרות באין משירי הלשכה חוץ לעזרות באין מלשכת בדק הבית."

2. כתובות קו:, וז"ל, "נשים האורגות בפרכות ובית גרמו על מעשה לחם הפנים ובית אבטינס על מעשה הקטרת כולן היו נוטלות שכרן מתרומת הלשכה התם בדבבי דאמר רבי זירא אמר רב שלשה עשר פרוכות היו במקדש שני שבעה כנגד שבעה שערים אחד לפתחו של היכל ואחד לפתחו של אולם ב' בדביר ב' כנגדן בעליה כלי שרת מהו שיעשו מקדשי בדק הבית צורך מזבח נינהו ומקדשי בדק הבית אתו או צורך קרבן נינהו ומתרומת הלשכה היו עושין אותן א"ל אין נעשין אלא מתרומת הלשכה איתיביה וככלותם הביאו לפני המלך ויהוידע (הכהן) את שאר הכסף ויעשהו כלים לבית ה' כלי שרת וגו' א"ל דאקרייך כתובי לא אקרייך נביאי אך לא יעשה בית ה' ספות וגו' כי לעושי המלאכה יתנוהו אי הכי קשו קראי אהדדי לא קשיא כאן שגבו והותירו כאן שגבו ולא הותירו וכי גבו והותירו מאי הוי א"ר אבהו לב ב"ד מתנה עליהן אם הוצרכו הוצרכו ואם לאו יהו לכלי שרת."

3. רמב"ם פרק ד' מהלכות שקלים, וז"ל, "ב אבל פר העלם דבר של צבור ושעירי עבודת כוכבים בתחלה גובין להן ואינן באין מתרומת הלשכה פרוכות של היכל תחת בנין עשויות ואינן באין מתרומת הלשכה אלא מקדשי בדק הבית אבל פרוכות של שערים באין מתרומת הלשכה המנורה וכלי שרת מצותן שיבואו ממותר הנסכים ובהלכות כלי המקדש והעובדים בו יתבאר מה הוא מותר הנסכים ואם לא היה להן מותר נסכים יביאו מתרומת הלשכה בגדי כהונה בין בגדי כהן גדול בין שאר בגדי הכהנים שעובדין בהן במקדש הכל מתרומת הלשכה: ח כבש היו בונין מהר הבית להר המשחה שעליו מוציאין פרה אדומה וכבש שמוציאין עליו שעיר המשתלח ושניהם נעשין משירי הלשכה וכן מזבח העולה וההיכל והעזרות נעשין משירי הלשכה אמת המים שבירושלים וחומת ירושלים וכל מגדלותיה וכל צרכי העיר באין משירי הלשכה ועובד כוכבים שהתנדב מעות לדברים האלו או לעשות עמהם בחנם אין מקבלין ממנו ואפילו גר תושב שנאמר לא לכם ולנו לבנות וגו' ונאמר ולכם אין חלק וגו'."

וכסף משנה שם הלכה ב', וז"ל, "פרוכות של היכל תחת בנין עשויות וכו'. בר"פ שני דייני (כתובות ק"ו) אמר ר' נחמן אמר רב נשים האורגות בפרוכות נוטלות שכרן מתרומת הלשכה ואני אומר מקדשי בדק הבית הואיל ופרוכות תחת בנין עשויות נשים מיתבי נשים האורגות בפרוכות נוטלות שכרן מתרומת הלשכה התם בדבי דא"ר זירא אמר רב י"ג פרוכות היו במקדש שני ז' כנגד ז' שערים אחד לפתחו של היכל ואחד לפתחו של אולם ב' בדביר ב' כנגדן בעליה. ופירש"י בדבי בפרוכות שכנגד הפתחים דלצניעותא עבידי ואינם תחת בנין אבל כל צורך בנין כגון פרוכות המבדילות בין היכל לקה"ק שהיו במקדש שני במקום אמה טרקסין שעשה שלמה בבנין ראשון ואותן פרוכות נעשו מקדשי בדק הבית:

המנורה וכלי שרת וכו'. בר"פ שני דייני (דף ק"ו): תנא דבי ר' ישמעאל כלי שרת באים מתרומת הלשכה מיתבי כלי שרת באים ממותר נסכים תנאי היא דתנן ר' ישמעאל אומר מותר תרומה לכלי שרת ר"ע אומר מותר נסכים לכלי שרת. ופסק רבינו כר"ע ואע"ג דר' חנינא סגן הכהנים סבר כר"י ומשמע ליה דהיכא דליכא מותר נסכים מודה ר"ע לר' ישמעאל:

ודע דגרסינן התם בעא ר' הונא מרב כלי שרת מהו שיעשו מקדשי בדק הבית צורך מזבח נינהו ומקדשי בדק הבית אתו או צורך קרבן נינהו ומתרומת הלשכה היו עושים אותם א"ל אין נעשים אלא מתרומת הלשכה איתביה וככלותם הביאו לפני המלך ויהודע וכו' ל"ק כאן שגבו והותירו כאן שגבו ולא הותירו וכי גבו והותירו מאי הוי א"ר אבהו לב ב"ד מתנה עליהם אם הוצרכו הוצרכו ואם לאו יהו לכלי שרת. ויש לתמוה דמשמע דפליגי אר' ישמעאל ור"ע דמר אמר מתרומת הלשכה ומר אמר ממותר נסכים אבל מקדשי בדק הבית לא. וצ"ל דכי לב ב"ד מתנה עליהם חזרו אותם מעות כמותר נסכים או כתרומת הלשכה. ומ"מ יש לתמוה למה השמיט רבינו דבר זה דמקדשי בדק הבית אתו היכא דגבו והותירו."

ומשנה למלך שם, וז"ל, "המנורה וכלי שרת מצותן שיבאו ממותר הנסכים. פלוגתא דתנאי בפי שני דייני גזרות ופסק רבינו כר"ע. ולא ידעתי למה לא כתב שגם מזבח הזהב ולבונה מצותן שיבאו ממותר הנסכים וכדאיתא בברייתא שם (דף ק"ו) וכבר הביא הראב"ד ברייתא זו בסוף הלכות תרומה יע"ש. ודע דגרסינן התם בעא מיניה רב הונא מרב כלי שרת מהו שיעשו מקדשי בדק הבית צורך מזבח נינהו ומקדשי בדה"ב אתו או צורך קרבן נינהו ומתרומת הלשכה אתו א"ל אין נעשין אלא מתרומת הלשכה איתביה וככלותם הביאו לפני המלך ויהודע כו' ל"ק כאן שגבו והותירו כאן שגבו ולא הותירו וכי גבו והותירו מאי הוי א"ר אבהו לב ב"ד מתנה עליהם אם הוצרכו הוצרכו ואם לאו יהיו לכלי שרת ע"כ. וכתב מרן בכ"מ וז"ל ויש לתמוה דמשמע דפליגי אר' ישמעאל ור"ע דמר אמר מתרומת הלשכה ומר אמר ממותר נסכים אבל מקדשי בדה"ב לא וצ"ל דכי לב ב"ד מתנה עליהם חזרו אותם מעות כמותר נסכים או כתרומת הלשכה ע"כ:

ולא ידעתי מאי קשיא ליה למרן דהא לפי המסקנא רבי ישמעאל ור"ע לא מיירו אלא היכא דליכא מותר בקדשי בדק הבית ומה שגבו יש בו צורך לדברים אחרים במציאות זה הוא דפליגי ר"י ור"ע היכא דהוצרכו לכלי שרת ממה היו מביאים אותם אבל היכא דיש בקדשי בדק הבית מותר שאין צורך בו בהא כ"ע מודו דמקדשי בדק הבית היו לוקחים כלי שרת. ואם קושיתו היא דלמה לא הזכירו ר"י ור"ע דכלי שרת היו באים ממותר קדשי בדק הבית לא תירץ לזה כלום. גם מ"ש מרן דכי לב ב"ד מתנה כו' לא ירדתי לסוף דעתו וכי ב"ד יש להם כח לשנות קדשי בדק הבית ולומר שהם מותר נסכים או תרומת הלשכה. ובגמרא לא אמרו לב ב"ד מתנה עליהם אלא לפי שהוקשה להם דאיך יכולים להביא כלי שרת מקדשי בדה"ב והלא לא לקדושת קרבן גבו ואיך משנים מדעת הבעלים. לזה תירצו דלב ב"ד מתנה והרי הוא כאלו דעת המקדשים היה שאם לא הוצרכו לקדשי בדק הבית שיהיו לכלי שרת. אבל שיאמרו ב"ד שאם לא הוצרכו שיהיו מותר נסכים או תרומת הלשכה זה לא שמענו. (א"ה ועיין בדברי הרב המחבר פ"ח מה' כלי מקדש דין ו' יע"ש)."

4. קרית ספר ריש פרק ב' דשקלים (מופיע באתר)